

3. Жемчужников Л. Мои воспоминания из прошлого. – Ленинград, 1971.
4. Записки о Южной Руси. Издал П. Кулиш. – СПб., 1856. – Т. 1; СПб., 1857. – Т. 2.
5. Кулиш П. Около полу столетия назад. Литературные воспоминания // Пантелеймон Куліш. Матеріали і дослідження. – Львів–Нью-Йорк, 2000.
6. Лотоцький О. П. О. Куліш та М. П. Драгоманов у їх листуванні. – Прага, 1937.
7. Нахлік Є. П. Куліш в оцінці І. Франка // Другий міжнародний конгрес україністів. Доповіді і повідомлення. Літературознавство. – Львів, 1993.
8. Франко І. Збір. творів: У 50 томах. – К., 1976–1986.

Микола Мушинка (Пряшів, Словаччина)

Взаємини Івана Франка з Володимиром Гнатюком

Про кожного з членів “Львівської трійці кінця ХІХ і початку ХХ століття” (М. Грушевський, І. Франко та В. Гнатюк) існує обширна наукова література, однак малодослідженою є тема про взаємини цих трьох будівників найвизначнішої наукової установи Західної України – Наукового товариства імені Шевченка у Львові, зокрема про ваємини І. Франка з В. Гнатюком¹.

Ім’я І. Франка стало відомим В. Гнатюкові ще в ранньому дитинстві, однак безпосередньо спілкуватися з ним він почав у 1894 році, будучи студентом Львівського університету та членом новозаснованого “Народознавчого товариства” (“*Towarzystwo Ludoznawcze*”) в управі якого працював І. Франко. Саме йому В. Гнатюк передав свою рукописну збірку, яка містила понад 800 пісень та кілька десятків казок. І. Франко передав збірку секретареві Товариства Антону Стшелецькому для публікації її матеріалів в органі товариства – часописі “*Lud*”. У нього ця збірка безслідно пропала [4].

Відчуваючи певну відповідальність за втрату цінної збірки, І. Франко заохотив В. Гнатюка до дальшої збирацької роботи. Більше того, він давав йому конкретні вказівки для записування фольклору і зв’язав його з найвизначнішим тодішнім етнологом та антропологом Хв. Вовком, який у численних листах надсилав йому цілі програми та методичні рекомендації для збирання етнологічних матеріалів. Окрім того, І. Франко дозволив здібному і допитливому студентові користатися своєю бібліотекою, а частину його матеріалів опублікував на сторінках свого журналу “Жите і Слово”².

¹ На основі архівних джерел цю тему частково порушив П. Баб’як [1]. В основу праці покладено документи архівів Львова та Києва, публікований доробок В. Гнатюка, мої праці про нього [27–32] та збірник документів і матеріалів про його життя і діяльність [3]. Див. теж: Зв’язки Івана Франка з чехами та словаками / Упорядкували М. Мольнар та М. Мундяк. – Братислава, 1957; 3 історії чехословацько-українських зв’язків. Присвячується 100-літтю з дня народження Івана Франка / Головний редактор Й. Грозенчик. – Братислава, 1959.

² Див., наприклад, “Адам і Єва” та “Давид і премудрий Соломон”. – “Від Андрія Бряника в с. Голятині... в іюлі 1895 записав В. Гнатюк” // Жите і слово. – 1895. – Т. 4. – Кн. 6.

У 1895 році І. Франко заснував і очолив Етнографічну комісію НТШ у Львові. Серед перших її членів був і В. Гнатюк. За порадою І. Франка він записав повний репертуар лірника Я. Златорського із с. Житномир Бучацького повіту, який став основою його монографії “Лірники” [11], що її І. Франко поповнив посиланням на паралелі цих творів у друкованих джерелах.

Разом із М. Грушевським І. Франко був ініціатором першої подорожі В. Гнатюка на Закарпатську Україну (Угорську Русь) у липні 1895 року. Обоє вони були захоплені фольклорними записами молодого студента. На заклик І. Франка В. Гнатюк написав обширну розвідку про свою подорож на Закарпаття [8]. Для наступних подорожей на Закарпатську Україну, Пряшівщину, у Бачку в Сербії та Банат в Румунії І. Франко та М. Грушевський надавали йому фінансову допомогу. Результатом п'ятох наступних подорожей у цей регіон (1896–1903) була шеститомна праця В. Гнатюка “Етнографічні матеріали з Угорської Русі” [9]. До першого тому цієї й досі неперевершеної збірки фольклорних матеріалів Закарпаття В. Гнатюк дав таку присвяту: “Високоповажаним Панам Проф. Михайлові Грушевському і Д-рові Іванові Франкові – подвижникам українсько-руської науки, приятелям і учителям молодіжі свою працю присвячує Ученик” [9: 3: III]. Закарпаттю В. Гнатюк присвятив десятки інших праць [див.: 31]. Зі своїх подорожей В. Гнатюк надсилав своїм учителям детальні звіти та поширював їхні твори між населенням.

Разом з І. Франком В. Гнатюк уклав гострий протест проти національного й економічного утиску закарпатських українців угорською владою “І ми в Європі!” [24], який підписала майже вся прогресивна інтелігенція Галичини.

У 1897 році В. Гнатюка було обрано головою студентського товариства “Академічна громада” у Львові, яке під його керівництвом стало найвизначнішою українською молодіжною організацією Галичини. Вже у своїй програмовій промові на установчих зборах В. Гнатюк наголосив, що Академічна громада у своїй роботі буде керуватися ідеями І. Франка [26].

Саме в цю пору І. Франко опинився чи не в найбільшій матеріальній та духовній кризі у своєму житті. У 1895 році керівництво Львівського університету, наперекір успішній габілітації, не дозволило йому зайнятися педагогічною діяльністю, до якої він роками інтенсивно готувався. Навесні 1897 року він був кандидатом до австрійського парламенту, однак реакційні сили Галичини, за активної підтримки уряду, різними махінаціями сфальшували результати виборів й І. Франка у парламент не допустили. У травні 1897 року І. Франка було звільнено з роботи в редакції щоденника “Kurier Lwowski”, унаслідок чого він лишився без постійного заробітку. Майже одночасно “збанкрутував” і його журнал “Жите і слово”, на який він покладав великі надії, а польська та західноукраїнська преса підняли шалену атаку, спрямовану проти І. Франка. Таке цькування й нервові напруження не могли не відбитися на здоров'ї І. Франка. Він майже повністю осліп і, здавалося, що вже ніколи не зможе продовжувати свою літературну, наукову та громадську діяльність.

У цій, на перший погляд безнадійній ситуації, коли від найвизначнішого живого

українського письменника відвернулися навіть великі українські “патріоти” та його вчорашні “меценати”, прийшов йому на допомогу його учень В. Гнатюк.

Як голова “Академічної громади” у Львові, він розіслав серію листів прогресивним діячам української культури з проханням допомогти І. Франкові у його незavidному матеріальному становищі та взяти участь у відзначенні 25-річчя його письменницької діяльності. Знаючи погані житлові умови І. Франка, він висловив пропозицію, щоб українська громадськість з нагоди цього ювілею збирала кошти на купівлю для нього будинку.

Цю пропозицію зустріли з позитивним відгуком, зокрема, серед української інтелігенції в царській Росії. У Києві на заклик В. Гнатюка збирала гроші для цієї мети мати Лесі Українки Олена Пчілка, а у Петрограді – К. Білецький [48: 19–20]. До підготовки франківського ювілею В. Гнатюк залучив Б. Грінченка, Хв. Вовка, І. Труша, С. Людкевича, С. Крушельницьку, М. Менцинського та багатьох інших.

Довідавшись, що в І. Франка є нова збірка віршів, яку ніхто не хоче друкувати, В. Гнатюк від імені “Академічної громади” звернувся до автора з пропозицією, що студентське товариство готове видати його збірку і навіть виплатити йому відповідний гонорар [15]. Важко хворого (з різних боків битого) І. Франка така пропозиція до душі схвилювала і він охоче погодився. 17 листопада 1897 року В. Гнатюк скликав засідання “Академічної громади”, на якому окреслив план видання збірки, що його було одностайно ухвалено. Тут же було вирішено із фондів “Академічної громади” виплатити І. Франкові 100 золотих в рахунок гонорару¹. На початку 1898 року збірка І. Франка “Мій Ізмарагд” з’явилася друком тиражем 1000 примірників. Деякі її вірші було перекладено також на чеську мову [23: 124–125], [32: 307]. Усе це заохотило В. Гнатюка до дальших заходів, спрямованих на допомогу І. Франкові.

17 грудня 1897 року він поставив на повістку чергового засідання управи “Академічної громади” питання участі товариства у святкуванні 25-літнього ювілею письменницької діяльності І. Франка. Для відзначення цього ювілею було створено підготовчий комітет, головою якого обрано В. Гнатюка. Комітет розгорнув широку діяльність: постановив видати брошуру про життя і діяльність І. Франка, надрукувати його портрет, зібрати гроші на фонд купівлі для І. Франка будинку тощо. Щоб заохотити до святкування Франківського ювілею наддніпрянських українців, В. Гнатюк наприкінці грудня 1897 року виїхав до Києва, де нав’язав контакти з багатьма діячами культури [2: 632]. З його ініціативи було видано альманах “Привіт Дру Івану Франкові” [36], бібліографію творів І. Франка за 25 років [34], збірник музичних творів на слова І. Франка [38] тощо. Частково втілилася й ідея В. Гнатюка закупити для І. Франка будинок.

Урочисте святкування 25-річчя письменницької діяльності І. Франка відбулося

¹ Державний архів Львівської області. – Ф. 296, оп. 1, спр. 3. Детальніше про це див.: Трегуб М. До історії видання збірки І. Франка “Мій Ізмарагд” // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. – Львів, 1998.

30 жовтня 1898 року. У ньому взяла участь не лише молодь, але й вся прогресивна українська інтелігенція Львова. Сам В. Гнатюк прочитав на ньому головну доповідь, в якій охарактеризував І. Франка не лише як письменника, але й як громадського та політичного діяча, котрий “від наймолодших літ стояв в ряду перших борців за волю думки, слова, за свободу совісти... а своїми творами вказав шлях до широкої європейської культури” [14: 118].

Сам І. Франко був глибоко зворушений такою увагою громадськості до своєї особи тим більше, що ініціатором святкування була молодь, яку очолював студент В. Гнатюк.

Святкування 25-ліття літературної творчості І. Франка в жовтні 1898 року майже збіглося із закінченням університетських студій (“абсолюторієм”) В. Гнатюка.

Польські шкільні органи робили все можливе, аби виштовхнути непокірного студента зі Львова, тому направили його помічним учителем в захолусне містечко Самбір, де, як писав він до Хв. Вовка “хіба афіші прийдеться читати, а більше нічого” [48: 27]. Щоб затримати В. Гнатюка у Львові й уможливити йому продовжувати наукову працю, М. Грушевський запропонував 27-річному випускникові університету посаду секретаря Наукового товариства ім. Шевченка, а І. Франко – функцію секретаря ним очолюваної Етнографічної комісії НТШ [18].

На початку 1899 року саме В. Гнатюк подбав про те, щоб штатним працівником НТШ став І. Франко¹. З того часу вони обоє працювали не лише в одній установі, але й у спільній канцелярії.

Разом з головою НТШ М. Грушевським вони заснували видавництво “Українсько-руська видавнича спілка”, а при ньому серійне видання “Літературно-наукова бібліотека”, в якому до Першої світової війни вийшли друком 323 книжки. Майже половину з них редагував В. Гнатюк, другу половину – І. Франко [див.: 30]. Своім “працедавцям”, головню, І. Франкові, В. Гнатюк ціле життя віддячувався сумлінною працею. Продуктивність В. Гнатюка була гідною подиву. Він не лише вів всю агенту товариства, а й редагував переважну більшість його етнологічних видань, зокрема “Етнографічний збірник” та “Матеріали до українсько-руської етнології”.

15 років (1898–1913) він був секретарем згадуваної вже Етнографічної комісії НТШ, яку очолював І. Франко, а 1913 року перейняв від нього головування.

У 1899 році В. Гнатюк став редактором “Літературно-наукового вісника” (ЛНВ), який виник на базі органу НТШ “Зоря” та журналу І. Франка “Житє і слово”. І. Франко став його головним, а В. Гнатюк виконуючим редактором. Перший читав першу коректуру, другий – другу. Окрім них та М. Грушевського, ніякої адміністраційної сили в редакції не було. В. Гнатюк, знаючи погані матеріальні умови І. Франка, в березні 1899 року подбав про те, щоб його місячна зарплата за редагування

¹ Згадує про це син І. Франка Тарас: “Саме тоді [1898 року. – М. М.] батько був усунутий з “Кур’єра Львівського”. Пам’ятаю, як мама журилася, що тато легкодушно покидає певний заробіток у зичливих йому і досить прогресивних поляків. Несподівано посада для Франка, саме завдяки Гнатюкові, знайшлася в Науковім Товаристві ім. Шевченка” [Франко Т. Приятелювання з Іваном Франком // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1971. – № 2].

ЛНВ виносила сто золотих¹. Через два роки – 29 січня 1902 року І. Франко надіслав президії НТШ листа з проханням підвищити В. Гнатюкові платню за редагування ЛНВ [3: 99]. Після революції 1905 року редакцію ЛНВ було перенесено до Києва, де його редактором став М. Грушевський. На сторінках ЛНВ В. Гнатюк опублікував майже півсотні власних наукових розвідок та понад 600 рецензій, оглядів та дрібних статей [29].

25 лютого 1906 року І. Франко разом із В. Гнатюком влаштували урочисте святкування 10-ліття приїзду М. Грушевського до Львова. На ньому І. Франко, як голова підготовчого комітету святкування, зачитав доповідь про життя і наукову діяльність М. Грушевського, а В. Гнатюк як секретар підготовчого комітету – вітальні телеграми з Києва, Відня, Праги, Кракова, Перемишля та інших міст [20]. До ювілею вони разом видали “Науковий збірник присвячений Михайлу Грушевському”, в якому взяли участь визначні вчені України та інших країн [33].

За понад 15 років безпосередньої співпраці І. Франка з В. Гнатюком, головно, на полі Етнографічної комісії НТШ та Українсько-руської видавничої спілки, вони видали кілька десятків спільних праць.

Вже в перші тижні взаємної співпраці в НТШ – 20 серпня 1899 року вони видали спільну протестну заяву, спрямовану проти недопущення урядом Росії української мови на XII Міжнародному археологічному з’їзді в Києві. У ній вони, між іншим, писали: “Маємо честь повідомити, що з причини недопущення українсько-руської мови до рефератів на з’їзд, НТШ не може взяти участь в ньому, бо се недопущення не тільки робить практичну перешкоду для тих членів, що не володіють російською мовою, але всім взагалі робить таку участь морально неможливою” [17].

Подібна історія повторилася й 1902 року при влаштуванні XIII Міжнародного археологічного з’їзду у Харкові [6] та Першого міжнародного конгресу славистів, що мав відбутися 1904 року у Петербурзі [10].

У 1904 році В. Гнатюк разом з І. Франком та М. Грушевським влаштував у Львові одномісячні курси українознавства в яких взяло участь понад сто слухачів². Ці курси зіграли важливу роль у справі утвердження національної свідомості українців Східної Галичини [12].

В. Гнатюк редагував майже всі етнографічні та літературознавчі праці І. Франка, натомість І. Франко доповнював власними записами, редагував та рецензував праці В. Гнатюка. Наприклад, його збірку “Коломийки” він збагатив 304 власними записами і виконав остаточну коректуру цілої збірки. Першим двом томам “Коломийок” В. Гнатюка І. Франко дав таку оцінку: “Гнатюкова збірка уперше викликає те нове для нас враження колосальної єдності, що таїться на дні тих розрізнених краплин; зведені до купи в систему, що гуртує їх відповідно до змісту, вони складаються на широкий образ нашого сучасного народного життя, безмірно багатий

¹ Протокол засідання Виділу НТШ від 22 березня 1899 року – ЦДІА у Львові. – Ф. 309, оп. 1, спр. 33. Зарплата В. Гнатюка за редагування ЛНВ тоді становила 35 золотих.

² Головою курсів був М. Грушевський, його заступником І. Франко, а секретарем, на плечах якого лежала вся адміністрація – В. Гнатюк.

деталлями і кольорами, де бачимо сльози й радощі, працю і спочинки, турботи і забави, серйозні мислі і жарти нашого народу в різних його розверстуваннях, його сусідів, його соціальний стан, його життя громадське й індивідуальне від колиски до могили, його традиції й вірування, його громадські й етичні ідеали” [42: 502]. Подібну високу оцінку І. Франко дав і третьому тому “Коломийок” В. Гнатюка [42].

В. Гнатюк передав І. Франкові десятки легенд, які записав у Закарпатті. Той залучив їх до своєї капітальної праці “Апокрифи і легенди з українських рукописів” (Львів, 1906). У 1899 році вони у співавторстві опублікували відозву до дописувачів Етнографічної комісії НТШ [44], яка мала неочікуваний успіх. Матеріали, надіслані комісії на цю відозву, лягли в основу збірника “Галицько-руські народні легенди” [7]. Подібних відозв вони опублікували декілька: “Відозва до всіх любителів нашої народної словесності” [45], “В справі збирання етнографічних матеріалів” [43], “Програма для збирання діточих забавок і матеріялів до діточих забав” [13], “Відозва в справі збирання загадок” [5], “Квестіонар у справі записування похоронних звичаїв і голосінь” [46].

На підставі цих відозв рукописний архів Етнографічної комісії поповнився матеріалами, які лягли в основу низки видань НТШ. Решту записів (які б дали понад 20 томів друку) залишалися в архіві, чекаючи своєї черги до друку. На жаль, майже всі ці безцінні матеріали пропали в часі Першої світової війни, коли російські війська перетворили будинок НТШ у свій гарнізон, а письмові матеріали вживали для опалювання приміщень¹.

За активної участі В. Гнатюка з’явилася тритомна збірка І. Франка “Галицько-руські народні приповідки” [41], що містить понад 30.000 прислів’їв та приказок. У своїй рецензії В. Гнатюк назвав її “монументальним твором, який може бути прикрасою кожної і найбільшої літератури” [19: 407]. Подібну оцінку він дав і фольклорно-етнографічній праці І. Франка про Бойківщину [22].

Дуже позитивно він оцінив переклади оповідань І. Франка на угорську мову (ЛНВ. – Т. 18. – 1902. – Кн. 7). Натомість І. Франко переклав на німецьку мову велику рукописну збірку В. Гнатюка українського еротичного фольклору (319 народних оповідань) що з’явилася друком в Ляйпцигу в двох томах [21]. І. Франко й інші статті В. Гнатюка “одягав в німецьку сорочку” [37: т. 50: 222]. На сторінках ЛНВ та іншої західноукраїнської преси В. Гнатюк прорецензував десятки творів І. Франка².

За його редакцією, між іншим, з’явилася книжка І. Франка “Шевченко в польській революційній легенді”, драма “Украдене щастя” та інші.

¹ У 1917 році він так писав про цю трагічну подію: “Етнографічній Комісії удалося призбрати за довгі літа стільки матеріалів, що вони займали цілу велику шафу та в разі опублікування були б дали найменше двадцять об’ємистих томів друку. На жаль, усі ті матеріали знищені, тепер із купи сміття ледве можна буде більше вибрати їх ніж 0,01 проц.” [Гнатюк В. Вибрані статі про народну творчість. – Київ, 1966].

² ЛНВ. – 1898. – Кн. 5. – С. 132–140; Т. 7. – Кн. 8–9. – С. 145–156; 1899. – Кн. 8. – С. 123–124. – Кн. 10. – С. 39; Т. 13. – 1901. – Кн. 3. – С. 218; Т. 17, 1902. – Кн. 6. – С. 43–44; Т. 22, 1903. – С. 230; Т. 24, 1903. – С. 238; Т. 30, 1905. – С. 94–95; Т. 31, 1905. – С. 99; Т. 33, 1906. – С. 189.

У 1914 році В. Гнатюк очолив Ювілейний комітет із вшанування 40-річчя літературної праці І. Франка. Того ж року він підготував до друку альманах “Привіт Іванові Франкові в сорокалітє його письменської праці”, який через воєнні події вийшов лише через два роки [36].

Альманах складається з двох частин: літературної та наукової. У першій опубліковано вірші та оповідання А. Черного, В. Короленка, М. Горького, П. Тодорова, Лесі Українки, Т. Бордуляка, Л. Мартовича; спогади Уляни Кравченко, Хв. Вовка та деякі інші твори. У другій частині подано до того часу ніде не друковані наукові праці 24 вчених, серед яких є імена найвизначніших тогочасних славістів (В. Ягича, О. Шахматова, О. Брюкнера, Я. Бодуена де Куртене, А. Єнсена, І. Полівки, Ф. Корша, І. Зілинського та інших). Сам В. Гнатюк взяв участь у збірнику розвідкою “Запропашена збірка угро-руських казок”.

В. Гнатюка пов’язувала з І. Франком теж особиста дружба. Як згадувала дочка В. Гнатюка Олександра, їхні сім’ї майже кожні літні канікули проводили разом в с. Криворівня на Гуцульщині¹. Удвох вони часто ходили в ліс по гриби або на риболовлю, найчастіше на “пструги до Яворова” [37: т. 50: 214]. У Криворівні їхніми гостями бували: М. Коцюбинський, Г. Хоткевич, Леся Українка, К. Квітка, О. Кобилянська, О. Олесь, Ф. Колесса та інші видатні діячі української культури.

Будучи сам важкохворим, В. Гнатюк уважно стежив за здоров’ям І. Франка і як секретар НТШ дбав про те, щоб Товариство надавало матеріальну допомогу не лише І. Франкові, але і його сім’ї². У червні 1917 року на засіданні філологічної секції НТШ він вніс пропозицію видати “Історію української літератури” І. Франка, а гонорар призначити його сім’ї [3: 294].

У зворушливому листі до опікуна сім’ї І. Франка К. Бандрівського В. Гнатюк писав: “Пані Ольга Франкова вичерпала вже гроші, які мала досі, і не має з чого жити, а був же би чистий скандал для тутешніх українців, якби вона, хвора людина вправді, але ж усе жінка так заслуженого письменника, умирала з голоду або йшла по жербах, і то тоді, як родинний маєток дозволяв би їй на зовсім достатнє життя” [3: 307]. Отже, він не перестав цікавитися сім’єю І. Франка і після його смерті.

Незадовго до своєї смерті В. Гнатюк написав ювілейну статтю з нагоди смерті І. Франка [16]. Цією статтею він ніби назавжди попрощався зі своїм другом та учителем.

¹ Лист О. Гнатюк до автора від 17 лютого 1967 року.

² У листі до Хв. Вовка 8 травня 1908 року В. Гнатюк писав: “Д-р Франко лежить у приватній санаторії д[окто]ра Свйонтковського, де платимо за нього місячно 360 кор[он]; крім того, треба для родини місячно коло 300 кор[он]. Наук[ове] тов[аристо] ім. Шевченка дало вже дещо і дасть певно ще, може, навіть визначить яку річну ренту, хоч, з огляду на фонди товариства, вона не може бути велика; про решту мусить старатися суспільність, бо ж для неї він робив ціле життя. Як довго його треба буде утримувати, трудно тепер сказати, а родину щонайменше яких 4–5 літ, доки бодай старші сини не зможуть собі заробляти” [3]. 28 жовтня 1908 року в листах до опікуна родини І. Франка К. Бандрівського він повідомляв, що президія НТШ призначила І. Франкові 1000 крон одноразової підмоги [3: 192], а 2 липня 1909 року зобов’язалась щомісячно виплачувати йому 200 крон [3: 205].

Підсумовуючи огляд взаємин двох визначних діячів української науки і культури можна стверджувати, що І. Франко допоміг В. Гнатюкові стати справжнім науковцем і до кінця життя не лише стежив за його науковим розвитком, але й тісно співпрацював з ним. Їхнє співробітництво переросло в щире дружбу. Період співпраці цих учених був найпліднішим періодом у житті кожного з них.

Література:

1. Баб'як П. Творчі взаємини Володимира Гнатюка з Іваном Франком // Українське літературознавство. – Вип. 54.
2. Главачек Ф. Спогади про мої зв'язки з Іваном Франком // З історії чехо-словацько-українських зв'язків. – Братислава, 1959.
3. Володимир Гнатюк. Документи і матеріали. – Львів, 1998.
4. Гнатюк В. Автобіографія // ЛНВ. – 1926. – Кн. 11.
5. Гнатюк В. Відозва в справі збирання загадок // Хроніка. – 1905. – Вип. 1. – Ч. 21.
6. Гнатюк В. В справі археологічного з'їзду в Харкові // ЛНВ. – Т. 20. – 1902. – Кн. 8.
7. Гнатюк В. Галицько-руські народні легенди // Етнографічний збірник. – 1902 – Т. 12–13.
8. Гнатюк В. Дещо про Русь Угорську // Радикал. – Львів, 1895. – № 2, 3.
9. Етнографічні матеріали з Угорської Русі. Зібрав В. Гнатюк // Етнографічний збірник. – Т. 3 (1897); Т. 4 (1898); Т. 9 (1900); Т. 25 (1909); Т. 29 (1910); Т. 30 (1911).
10. Гнатюк В. Конгрес славистів у Петербурзі // ЛНВ. – Т. 22.
11. Лірники. Лірницькі пісні і молитви, слова, звістки і т. п. про лірників повіту Бучацького. Зібрав В. Гнатюк. – Львів, 1896.
12. Гнатюк В. Наукові ваканційні курси // ЛНВ. – Т. 27.
13. Гнатюк В. Програма для збирання діточих забавок і матеріалів для діточих забав // ЛНВ. – Т. 15. – 1901. – Кн. 9.
14. Гнатюк В. [Промова на ювілей 25-річчя літературної діяльності Івана Франка] // ЛНВ. – 1898. – Т. 4. – Кн. 11.
15. Гнатюк В. Про ювілей І. Франка в 1898 р. // ЛНВ. – Кн. 86. – 1925.
16. Гнатюк В. Роковини смерті І. Франка // ЛНВ. – 1926. – Т. 90. – Кн. 5.
17. Гнатюк В. Справа участі делегатів НТШ в Археологічному з'їзді // ЛНВ. – 1899. – Кн. 9.
18. Гнатюк В. Справоздане з діяльності НТШ за 1898 р. – Львів, 1899.
19. Гнатюк В. Франко І. “Галицько-руські народні приповідки”. Т. 3. – Вип. 1. – Львів, 1909 (рец.) // ЛНВ. – 1909. – Кн. 11.
20. Гнатюк В. Честь праці! // ЛНВ. – 1906. – Т. 33.
21. Hnatjuk V. Das Geschlechtsleben des ukrainischen Bauernvolkes. Beiwerke zum Studium der Anthropophyteia. – Leipzig, 1909–1912.
22. Hnatjuk V. Franko I. Eine ethnologische Expedition in das Bojkenland. – Wien, 1905 (рец.) // ЗНТШ. – 1906. – Т. 71. – Кн. 3.
23. Zilynskij O. Sto padesat let česko-ukrajinských literárních styků. – Praha, 1968.
24. І ми в Європі. Протест галицьких русинів проти малярського тисячоліття // Жите і слово. – Львів, 1896. – Т. 5. – Кн. 1.
25. Мороз М., Мушинка М. Володимир Гнатюк. Бібліографічний покажчик. – Львів, 1992.
26. Мочульський М. З останніх десятиліть життя Івана Франка // Іван Франко у спогадах сучасників. – Львів, 1956.

27. Мушинка М. Бібліографія праць В. Гнатюка про “Угорську Русь” // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – Пряшів, 1967. – Т. 3. [95 позицій].
28. Мушинка М. (редактор) // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. Присвячений пам’яті В. Гнатюка. – Пряшів, 1967. – Т. 3.
29. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Бібліографія друкованих праць. – Едмонтон, 1987. [1340 позицій].
30. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства. – Париж, 1987.
31. Мушинка М. Володимир Гнатюк і Закарпаття. – Париж, 1975.
32. Mušíňka M. Z korespondence Čechů s V. Hnatůkem // Slovanský přehled. – 1971. – Č. 4.
33. Науковий збірник присвячений професорови Михайлови Грушевському учениками і прихильниками з нагоди його десятилітньої наукової праці в Галичині. 1894–1904. – Львів, 1906.
34. Павлик М. Спис творів Івана Франка за перше 25-ліття його літературної діяльності – 1874–1898. – Львів, 1898.
35. Привіт Д-ру Івану Франкові в 25-літній ювілей літературної його діяльності складають українсько-руські письменники. Накладом “Академічної громади”. – Львів, 1898.
36. Привіт Івану Франкові в сорокалітє його письменської праці. 1874–1914. Накладом Ювілейного комітету. – Львів, 1916.
37. Франко І. Збір. творів: У 50 томах. – К., 1976–1986.
38. Франко І. Зів’яле листя. – Львів, 1898.
39. Франко І. Гнатюк В. Коломийки. – Т. 2. // ЛНВ. – 1906. – Т. 18. – Кн. 7. (рец.).
40. Франко І. Галицько-руські анекдоти. Зібрав В. Гнатюк. Львів, 1899 // ЛНВ. – 1899. – Т. 8. – Кн. 11. (рец.).
41. Франко І. Галицько-руські народні приповідки. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р Іван Франко. – Львів, 1901–1910.
42. Франко І. Коломийки. Зібрав Володимир Гнатюк. – Т. 3 // ЛНВ. – 1907. – Т. 39. – Кн. 8–9.
43. Франко І., Гнатюк В. В справі збирання етнографічних матеріалів // Хроніка НТШ. – 1901. – № 8. – Вип. 4; ЛНВ. – 1902. – Т. 17. – Кн. 1.
44. Франко І., Гнатюк В. В справі збирання народних легенд // ЛНВ. – 1899. – Т. 8. – Кн. 12.
45. Франко І., Гнатюк В. Відозва до всіх любителів народної словесності // Діло. – 1899. – № 134. – 18 червня; Буковина. – 1898. – № 73. – 21 червня.
46. Франко І., Гнатюк В. Квестіонар у справі записування похоронних звичаїв і голосінь // Хроніка НТШ. – 1909. – Вип. 3. – Ч. 39.
47. Франко Т. Приятелювання з Іваном Франком // Народна творчість та етнографія. – К., 1971. – № 2.
48. Яценко М. Володимир Гнатюк. Життя і фольклористична діяльність. – К., 1964.